

ГУМОРЕ́СКА — невеликий прозовий або віршований твір жартівливого змісту, що змальовує смішну пригоду чи рису в характері людини. Добродушний, лагідний сміх у Г. нерідко поєднується з елементами викривальної сатири. У зх.-європ. літературі Г. розвинулася з жанрів фабльо, шванк, фацеція, фрашка і досягла розквіту у 19–20 ст. в творчості П. Беранже, Дж. К. Джерома, О. Генрі, М. Твена, М. Лєскова, А. Чехова, М. Зощенка. В укр. літературі Г. виникла в 19 ст., успадкувавши образи, мотиви, манеру викладу з нар. анекдотів, оповідок, а також з вертеп. драми, інтермедій, творчості мандрівних дяків. Початок цьому жанру у прозі поклав Г. Квітка-Основ'яненко, розробивши 2 типи Г.: як поєднання нар. анекдоту й етногр. нарису («Салдацький патрет») і як комічна імітація фольклор. жанру («Пархімове снідання»). Обидва різновиди розвивалися й далі в укр. дожовтневій і рад. літ-рах. Яскраві зразки використання нар. анекдотів, бувальщин подали в своїх творах Ю. Федькович (проза) і С. Руданський (сатир.-гуморист. віршов. співомовки). Етногр.-побутові Г. писали О. Стороженко, П. Куліш, Ганна Барвінок, С. Воробкевич. Значний внесок у розвиток жанру Г. зробили Панас Мирний, І. Франко, О. Маковей, Лесь Мартович, С.

Васильченко, В. Самійленко. Побутово-етногр. різновид Г. розвивали наприкінці 19 — на поч. 20 ст. письменники заг.-демократ. орієнтації М. Кузьменко, М. Левицький, Т. Сулима, О. Шпитко, Г. Коваленко. Новими змістом і сусп. функціями збагатилася Г. в укр. рад. літ-рі. Висміювання залишків старого побуту, приватновласниц. психології, реліг. пережитків, міщан. моралі, бюрократизму становить зміст кращих Г. 20–30-х рр. Найвидатніший майстер цього жанру — Остап Вишня. Він розробляв різні форми Г. з іронічно-пародій. манерою оповіді. До цієї стильової течії належать твори Василя Чечвянського, Юхима Вухналя, П. Капельгородського, Юхима Гудзя, О. Чмельова. Гостросюжетну Г., близьку до новели, розвивали О. Слісаренко, Л. Чернов, М. Бондаренко, М. Йогансен, П. Панч, Кость Котко. У 40–60-х рр. поряд з прозовими гуморесками Остапа Вишні, Є. Кравченка, О. Ковіньки, М. Білкуна, В. Безорудька поширювалися віршовані види жанру. Здобули популярність гуморески С. Олійника, В. Лагоди, П. Глазового, В. Івановича, Д. Білоуса, С. Воскрекасенка. У 70–80-х рр. проблематику і стиль Г. значно поглибили О. Чорногуз, Є. Дудар, Ю. Івакін, А. Крижанівський, І. Сочивець, П. Добрянський.

В. О. Дорошенко

Бібліографічний опис:

Гумореска / В. О. Дорошенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-24712>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).